

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR (Ju2017/03851/L7)

Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift (Ds 2017:16)

Saco har inbjudits att lämna synpunkter på de förslag om arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift som lämnas i ovannämnda departementspromemoria.

Sluppmässiga arbetsplatsinspektioner

Polisen saknar enligt gällande bestämmelser befogenheter att utföra sluppmässiga arbetsplatsinspektioner.

I promemorian förslås att en ny bestämmelse införs i utlänningslagen som gör det möjligt för Polismyndigheten att genomföra sluppmässiga, oannonserade inspektioner på arbetsplatser och i andra lokaler där näringsverksamhet bedrivs. Syftet är att kontrollera att arbetsgivaren inte har utlänningar anställda som saknar föreskrivna tillstånd att vistas och arbeta i Sverige. Arbetsgivaren ska vara skyldig att lämna tillträde till de ställen där verksamheten bedrivs och tillhandahålla handlingar och övriga upplysningar som behövs för kontrollen. Sådana inspektioner får endast genomföras inom verksamhetssektorer som har identifierats som risksektorer.

Saco tillstyrker att Polismyndigheten ges sådana befogenheter.

Saco anser dock att Polismyndigheten bör sträva efter att genomföra samordnade inspektioner med andra myndigheter, så som Skatteverket och Arbetsmiljöverket, i den mån det är möjligt. Saco bedömer att risken är större för att en konfrontativ situation uppstår i de fall en arbetsplatsinspektion enbart genomförs av Polismyndigheten. Inspiration kan hämtas från det välfungerande systemet med arbetsplatsinspektioner i Danmark.

Höjd särskild avgift

En fysisk eller juridisk person som har en utlänning anställd som saknar rätt att vistas här ska enligt gällande bestämmelser betala en särskild avgift. Även en fysisk eller juridisk person som är uppdragsgivare, eller uppdragsgivare i tidigare led, åt en arbetsgivare som har en utlänning anställd som inte har rätt att vistas i Sverige, ska i vissa fall åläggas att betala en särskild avgift.

Den fysiska eller juridiska person som uppsåtligt eller av oaksamhet har en utlänning anställd som inte har rätt att vistas eller arbeta i Sverige ska enligt gällande bestämmelser dömas till böter eller, när omständigheterna är försvarande, fängelse i högst ett år. Därtill kan en företagsbot utdömas om lägst 5 000 kronor och högst 10 miljoner kronor.

I promemorian föreslås att den särskilda avgiften ska dubblas från ett halvt till ett helt prisbasbelopp, sant vid överträdelser som har pågått under en längre tid än tre månader dubblas från ett till två prisbasbelopp.

Saco avstyrker att den särskilda avgiften dubblas.

Sacos ställningstagande grundar sig på tre överväganden: För det första är det idag komplicerat att avgöra i vilka situationer undantagen från kravet på arbetstillstånd är tillämpliga, mer om detta nedan. För det andra riskerar en dubblerad sanktionsavgift att minska arbetsgivares benägenhet att anställa personer med utländsk bakgrund, samtidigt som detta är särskilt angeläget att uppmuntra i och med den kraftiga ökningen av antalet arbetslösa nyanlända. För det tredje bör sanktionsbestämmelserna i de olika delar av utlänningslagen, som riktar sig mot arbetsgivare vilka inte efterlever regelverket, stå i proportion till varandra. Redan idag är sanktionerna mot arbetsgivare som anställer en person utan rätt att vistas eller arbeta i Sverige betydligt strängare än motsvarande sanktioner för de arbetsgivare som anställer personer med rätt att arbeta och vistas i Sverige. I det senare fallet kan arbetsgivare göra missbruka arbetskraftsinvandrades utsatta ställning och endast i undantagsfall riskera böter eller fängelse upp till sex månader för osann eller vårdslös försäkran.

Om kontrollskyldighet vid undantag från arbetstillstånd

En arbetsgivare ska kontrollera att en utlänning har föreskrivet tillstånd att vistas och arbeta i Sverige eller är undantagen från skyldigheten att ha arbetstillstånd. Det finns inga handlingar som styrker undantag från arbetstillstånd. I Migrationsverkets allmänna råd (MIGRES 09/2014) rekommenderas arbetsgivare att ta kontakt med Migrationsverket i de fall de har en arbetstagare anställd som har eller tror sig ha rätt till att arbeta under detta undantag.

Saco har hittills inte lyckats få någon statistik över hur många personer som varje år kommer till Sverige för att arbeta med undantag från arbetstillstånd, inte heller presenteras sådan statistik i Justitiedepartementets promemoria.

Saco kan dock konstatera att ett av undantagen från arbetstillstånd gäller specialister i en internationell koncern som arbetar tillfälligt i Sverige, det vill säga arbetstagare som faller inom ramen för Sacoförbundens medlemsgrupper.

Sacos förbund har vid ett antal tillfällen tagit kontakt med Migrationsverket för att få vägledning i individärenden gällande vilka arbetstillstånd som är tillämpliga i en viss situation och när undantaget från arbetstillstånd är gällande. Migrationsverket har dock angett att de inte har i uppdrag att lämna någon sådan vägledning.

Saco anser att Migrationsverket bör få i uppdrag att lämna sådan rådgivning innan inresa till Sverige (och eventuell arbetstillståndsansökan) samt även, mot bakgrund av de bestämmelser som är aktuella i denna promemoria, när personen är på plats och arbetar i Sverige.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist

Josefin Edström

Lena Maier Söderberg